

Edito

Eindigheid

als maatschappelijke opgave

Jef Peeters

Ik ben net terug van de vredesbetoging in Brussel, wanneer ik in een bijzondere nieuwsuitzending hoor dat de oorlog tegen Afghanistan begonnen is. Is dit het begin van de zoveelste uitzichtloze militaire operatie, in de zin dat zij uiteindelijk niets oplost? En hoe te denken over de koppeling van het droppen van voedselpakketten aan bombardementen? De confrontatie met zoveel cynisme biedt al meer dan voldoende aanleiding om in de pen te kruipen. Aan commentaar op de actualiteit zal het volgende dagen echter niet ontbreken, en ik wil hier niet voorbij gaan aan het feest waar ik gisteren was. De groene partij Agalev vierde haar twintig jaar aanwezigheid in het parlement, reden genoeg voor een groen tijdschrift om de aandacht op te richten. Niet zozeer om de loftrumpet te steken – al mag Agalev best fier zijn op waar zij in die toch vrij korte tijdspanne staat. Vieren heeft toch allereerst te maken met de zaak zelf, met het in herinnering brengen van dat waarom het doen was, met het maken van de balans in het licht van de specifieke eigen opgave. In dit nummer besteden we daarom ruim aandacht aan *De groei van groen*, het boek dat Agalev naar aanleiding van deze viering samenstelde. Het is daarbij verheugend vast te stellen dat een redelijk succesvolle groene partij zich bewust blijft van haar relatieve belang, en zich nog steeds als dienstbaar ziet tegenover een grotere maatschappelijke beweging. Het is in het belang van een groeiende groene beweging, met haar dwingende ecologische agenda, dat voor een groene partij de legitimatie van haar eigen plaats in het politieke landschap gelegen is.

Ondanks alle clichés die daarover nog altijd bestaan, is de groene beweging nooit een loutere milieubeweging geweest. En is een groene partij als Agalev nooit een éénthemapartij geweest, wat ook een naam als 'Anders gaan leven' zegt. Gegroeid uit de zogenaamde 'nieuwe sociale bewegingen' is de groene beweging van bij haar ontstaan steeds een meerstromenland geweest. En de milieubeweging, alsook de natuurbeschermingsbeweging maken daar deel van uit. Het is echter mijn overtuiging dat de groene beweging een maatschappelijke factor met politieke betekenis geworden is omdat zij van meet af aan een 'sociale' beweging was. Zij is ontstaan uit een protest tegen de vernietiging van de leefwereld door 'de apparaten van economische en administratieve macht' (Gorz), waardoor mensen de greep op hun leven gingen verliezen. De anti-atoommarsen en de anti-kernenergiebeweging bij voorbeeld draaiden niet alleen om gevaar, maar ook om macht en democratie. De vraag naar kleinschaligheid vindt o.a. daar zijn oorsprong. Toen de dringendheid van de milieuproblematiek in het begin van de jaren zeventig aan de orde van de dag kwam, kreeg de beweging een meer objectieve basis. Het besef en het inzicht groeiden dat de teloorgang van leefwereld en natuur samenhangen, en verklaard kunnen worden vanuit dezelfde maatschappelijke en economische mechanismen.

Vooraf de bewustwording van de eindigheid van de aardse hulpbronnen was cruciaal. Daarin ligt het eigen standpunt van een groene visie op de samenleving besloten. Zolang het ecologisch vraagstuk allereerst in termen van milieuvervuiling gesteld wordt, blijven mensen hun hoop stellen op de klassieke recepten van de wetenschappelijk-technische vooruitgang. Het milieuthema is dan recupereerbaar door socialistische en liberale politieke stromingen. Het besef van eindigheid is echter veel weerbarstiger omdat het onze culturele verwachtingspatronen, zoals die vanuit het vooruitgangdenken vorm kregen, aan het wankelen brengt. Het verplicht ons om alle aspecten van onze levenswijze vanuit dit oogpunt te herijken. En in die zin is de groene beweging allereerst een culturele beweging, die in de ogen van onze 'rijke' samenleving niet direct een sympathieke boodschap verkondigt. De vraag naar rechtvaardigheid kan niet meer naar de toekomst verschoven worden via beloften van ontwikkeling. Hier wordt duidelijk dat 'links' niet het monopolie van rood is, maar vanuit een groen standpunt gherdefinieerd moet worden. Rechtvaardigheid wordt immers terug wat het vroeger was: verdelen wat er is. Ligt daar niet de kernopgave van de politieke ecologie? Hoe kan

je mensen daarin meenemen? Hoe kan je hun verwachtingspatronen ombuigen? Hoe kan je mensen verleiden tot andere soorten levens? Hoe hen te overtuigen dat het niet zomaar gaat om dingen op te geven, maar om andere zinvolle keuzes te maken? Dergelijke opgave overstijgt de mogelijkheden van een politieke partij alleen. Bovendien loert het gevaar dat men in de dagdagelijkse politiek vooral die thema's uit het groene gedachtegoed gaat bespelen waarmee in de gegeven context toch succes geboekt kan worden. Het risico is dan mettertijd politiek irrelevant te worden omdat men zijn eigen zwaartepunt vergeet.

Het herijken van onze samenleving met zicht op eendigheid vraagt dus ook om mensen die de tijd nemen om te lezen en door te denken, te schrijven en te discussiëren, en daarbij het langetermijnperspectief voor ogen houden. Bij monde van Jan Mertens zegt Agalev daar ruimte, middelen en energie voor vrij te willen houden, zoals met de uitgave van *De groei van groen*. Bij die gratie kan ook een tijdschrift als *Oikos* bestaan, en proberen wij als redactie in alle onafhankelijkheid van directe politieke agenda's denkwerk te presenteren, en ruimte te bieden voor maatschappelijk debat. Zo wil *Oikos* eerder forum zijn voor de groene beweging en voor het groene denken in onze samenleving, dan exponent van een politieke partij. En daarbij is het onze verdomde plicht om de vinger op de fundamentele vragen te houden, in herinnering te houden waarom het ons te doen is. Daarom ook had ik liever nog meer groene vrienden tegengekomen op de betoging dan op het feest – met hun eigen stem! Het ziet er dus naar uit dat we samen met al wie zich tot de groene beweging rekent, nog vele jaren te gaan hebben. Ad multos annos Agalev!